

Патрик Бесон, француски
књижевник и колумниста

ПИШЕМ ЗА ЉУДЕ ОСЕТЉИВЕ НА ИСТИНУ

Када пишем књигу, не размишљам о томе како ће она бити примљена код читалаца, били они Французи или Срби. Оно што ме заиста занима, јесте да препознам истину и извучем је из великог броја лажи. У суштини, ја пишем за људе који су осетљиви на истину.

Пише Драгана МАРКОВИЋ
Превод професор др Татјана ШОТРА

Фото: Горан Станковић

Представљајући своју нову књигу „Ђоковић: Одбијам – рат звезде” на 65. Међународном београдском сајму књига, Патрик Бесон је рекао да је чудо што Србија након свих ратова постоји, а да је друго чудо Новак Ђоковић. Такође је навео и да бити Србин није ни благослов ни проклетство, већ једна изузетна прича пуна несреће, страдања, али и снова. Судбинска паралела између Ђоковића и Србије видљива је на страницама његове књиге, с тим што је Ђоковић симбол, а Србија суштина. У ту Србију Бесон је дошао априла 1999. године. Тада нам је у разговору за ову исту новину поручио: „Јединство народа и религија су два јака фактора која поново делују заједно и чине суштину снаге отпора. Моје анализе указују на то да ће ово бити дуготрајан сукоб у коме ће Србија победити. Тако ће се роди-

ти нова Србија, која ће изгубити свој доскора нејасан идентитет. Негде између Југославије, комунизма, титоизма, демократије, уобличиће се нова земља. Ово што се сада дешава, видим као порађање у коме дете крвари. Оно не сме да изгуби сву своју крв. То дете је лепо, чисто – то је Србија”. Патрик Бесон је освојио Београд искораком у поље ангажованог писца, освојио га је својом одлуком да стане на страну народа који је у његовој земљи, али и Европи, до 1990. године био обожавањан, а онда проказан. Србима је посветио двадесетак својих књига. Бесонова дела превођена су на скоро све светске језике. Редовни је колумниста

Човечанство од самог почетка живи у неправди. Борба за правду је вечита борба, којој је свет одувек изложен.

Правда је нека врста илузије, али и могућег чуда. Чудо је понекад достигну, али не увек и не задуго.

најтиражнијих француских часописа „Фигаро” и „Пари мача”.

Ваша нова књига „Ђоковић: Одбијам – рат звезде”, паралелно са српским преводом, појавила се и у Француској. Шта очекујете од француског читања, а шта од српског?

– Када пишем књигу не размишљам о томе како ће она бити примљена код читалаца, били они Французи или Срби. Оно што ме заиста занима, јесте да препознам истину и извучем је из великог броја лажи. У суштини, ја пишем за људе који су осетљиви на истину. А остали нека гледају телевизију...

У књизи се јасно чита судбинска паралела између Ђоковића и Србије... Увек сте устајали против неправде, једноумља, двоструких стандарда... Чини се да је то и српска судбина. Изrekli смо ми историјско НЕ стаљинизму, историјско НЕ НАТО-у, исто-

ријско НЕ отимању Косова... Каква је судбина таквог човека и таквог народа?

– Срби су рекли и одлучно НЕ Хитлеру и фашизму 1941. године. Таква став и човека као појединца, а и народ који је увек имао снаге да се одупре неправди, излаже притисцима, рату, патњама, санкцијама различите врсте. Мислим да ће на крају тог и таквог пута и Ђоковић и Србија опстати.

Судбинска паралела између Ђоковића и Србије видљива је управо на примеру Француске. Није ли Француска била та која је скоро читав један век сматрала Србе херојима, јунацима, савезницима, а онда се у последњих десет година тог истог века слика о Србима потпуно променила, као и слика о Новаку Ђоковићу, само за неколико месеци. Шта нам то говори о свету у коме живимо?

– Човечанство од самог почетка живи у неправди. Борба за правду је вечита борба, којој је свет одувек изложен. Правда је нека врста илузије, али и

могућег чуда. Чудо је понекад достигну, али не увек и не задуго.

Били сте са нама током бомбардовања... Сретали смо се у Београду и Паризу, али вас никада нисам питао: Шта су Балкан, Европа и свет добили агресијом на СРЈ и покушајем стварања такозване државе Косово? Какав је по Вама епилог ратне 1999. године?

– Током бомбардовања 1999. био сам у Београду. Често сам одлазио у Клуб књижевника у Француској улици и седео у полутами са мојим издавачем Петром Живадиновићем. У једном тренутку су се сва светла попалила, чуо сам сирене, узвике... Помислио

Председник Србије Александар Вучић сусрео се са француским писцем Патриком Бесоном, који је боравио у Београду као гост Сајма књига: „Захваљујем Вам на интелектуалној независности, искрености и поштењу којима сте кроз своја књижевна дела приближили историју и судбину српског народа и Србије француској јавности” – објавио је председник на свом Инстаграм профилу.

сам да се све то дешава јер је Србија добила неки фудбалски меч, утакмицу. У ствари, био је то крај бомбардовања. Били смо једноставно – срећни. Када је пао Берлински зид, многи интелектуалци говорили су да је то крај историје, а у ствари то је био само почетак друге и другачије историје. Историја се никада не зауставља. Срби то најбоље знају, јер су много пута били бомбардовани. Оно што можемо да констатујемо, јесте да смо овде у Србији имали 23 године мира. Надам се да ће то да потраје.

Када бисте из српског искуства, после више од двадесет књига посвећених Србима, многих текстова у француској и српској штампи издвојили најјачу импресију, која би то била?

– У почетку нисам имао никакву намеру да објављујем књиге у Србији. Мислио сам да ће књижаре у Србији бити препуштене српским ауторима. А онда сам схватио да је објављивање мојих књига у Србији на српском језику, осим књижевног и битан политички чин. Тај чин подразумевао је

Фото: Димитрије Гол

непристајање на санкције наметнуте Србији, непристајање на став и третман који је у то време Србија имала у Европи, а који је ту земљу померао у страну, издвајао од осталих. Било ми је битно да својим књигама објављеним у Србији пошаљем другачију поруку.

Моја најјача импресија после свих тих година је да се Срби не мењају. Чак ни физички, ни интелектуално. Тешко је то објаснити. Срби и даље носе то осећање супериорности зачињено извесним осмехом. Човек има утисак да ништа не може да их стварно погоди, да их додирне. Ту српску особину приметио сам поготово током бомбардовања. Они се супериорно осмехују свему. Срби гаје љубав ка апстрактним појмовима, духовна су бића. Имају више емоција него осећања. Њихова основна мана због које су обогачени је управо њихова немогућност да мрзе.

И не воле да их било ко сажаљева.

– У праву сте. Може да се стреми поносу, када је неко победник, тузи, када је побеђен, а сажаљење је за прави велики народ недозвољено. Срби никада нису тражили сажаљење, не траже га ни данас, зато су међу највећим народима на свету, највећим срцем.

Пошто верујем у причу о препознавању, јесте ли се то Ви препознали у Србима или смо се то ми препознали у Вама?

– Да, то је био изазов, рекао бих из домена мистерије. Често ме питају зашто волим Србе. Ја у ствари не знам ни да ли их волим. Једноставно имам осећај неке вечне везе са њима и тај осећај ме, морам вам признати, на тренутке чак и нервира. То је као и љубав. Једноставно се не може објаснити. Што се мог идентитета тиче, ја верујем да је то идентитет писца, себе осећам као душу која покушава да хода у правом смеру. То је идентитет везан за место, настао из срца.

Где би у контексту историје биле те тачке „златног пресека” у француско-српским односима?

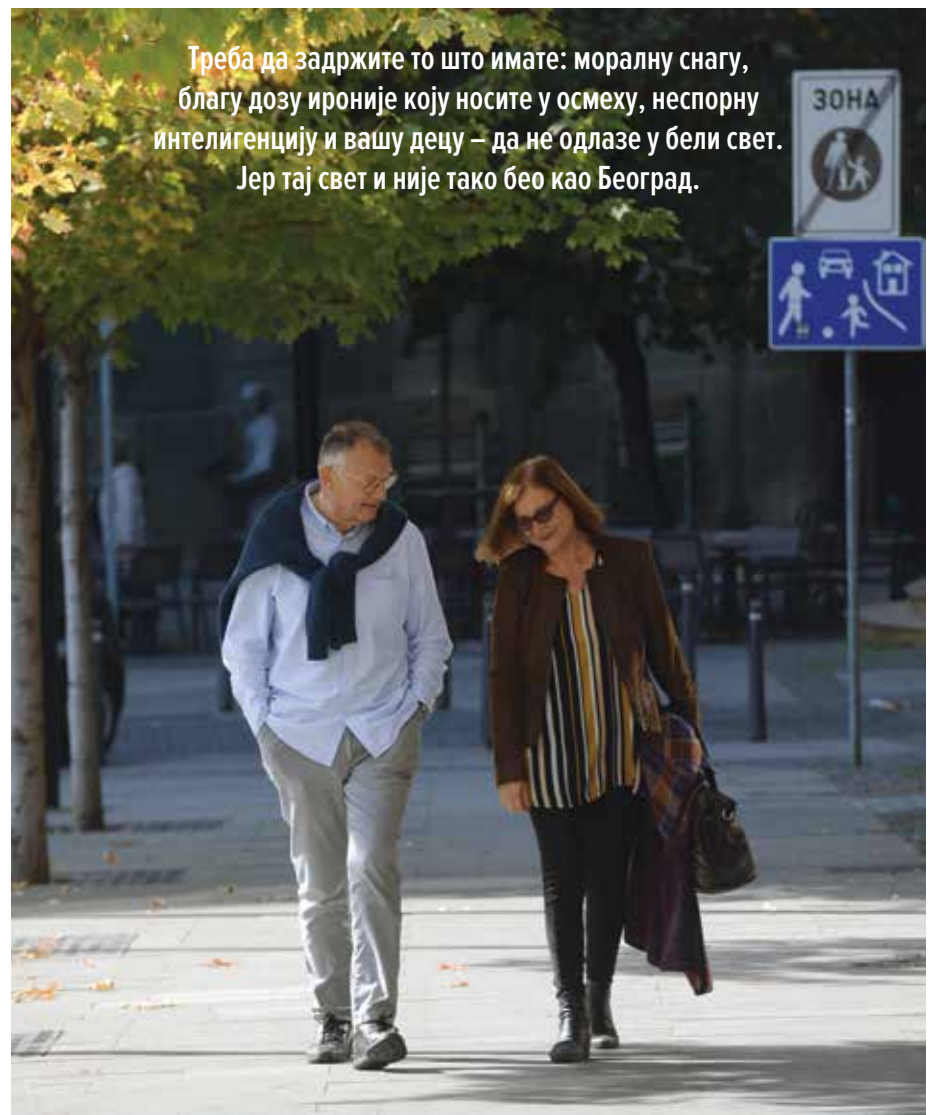
– Париз је дуго био други главни град за Србе. Са гледишта историје евидентан је и врло добар војни однос између Србије и Француске. Французи јесу учествовали у НАТО бомбардовању, заједно са Енглезима, Немцима, Американцима., што је свакако био психолошки шок за Србе. Ипак, захваљујући Французима нису били бомбардовани мостови Београда. Американци и Енглези су хтели све да бомбардују. Председник Ширак је одлучио и наметнуо своју вољу да се београдски мостови не бомбардују. НАТО се осветио тако што је бомбардовао мост у Новом Саду. Бомбардовање Југославије је за мене од самог почетка пораз НАТО-а. То је као кад ударите дете да бисте га натерали да буде послушно.

Срби су у Француској на почетку 20. века доживљавани као пријатељи и хероји, крајем тог истог века Фран-

цуска је учествовала у бомбардовању Србије... Да ли се однос Француске према Србији мења набоље?

– Искрено, не верујем да у овом тренутку Французи имају мишљење о било чему другом осим о томе да ли ће се ове зиме смрзавати, да ли ће им недостајати шпагете... То је главна интелектуална преокупација Француза у овом тренутку. Сада је Русија заменила Србију на списку земаља које се мрзе. То смо видели и у Аустралији на турниру када су Аустралијанци извиждали Медведева јер нису могли да извижде Новака.

Један од заиста великих парадокса када су Срби у питању је то што је сам помен Срба био обојаван у Француској више од 150 година, све до негде 1990, рекло би се можда чак и претерано. Изгледало је да је све што је српско синоним за добро. Можда је такав став у извесној мери произишао из осећаја кривице који су Фран-

Моја најјача импресија после свих тих година је да се Срби не мењају. Тешко је то објаснити. Срби и даље носе то осећање супериорности зачињено извесним осмехом. Човек има утисак да ништа не може да их стварно погоди, да их додирне. Ту српску особину приметно сам поготово током бомбардовања. Они се супериорно осмехују свему.

цузи имали након убиства Александра у Марсеју. Од пре двадесетак година, на исто тако претеран начин, отишли смо у другу крајност у блаћењу Срба. Моја улога се своди на то да укажем својим сународницима да не буду баш толико хистерични и искључиви у блаћењу Срба, као што су то били у њиховом обожавању. У међувремену, чекам дан када ће поново у Француској завладати једна просрпска хистерија.

Како човека добрим делом одређује то у шта верује? Шта је то у шта Ви успевате да верујете после девалвације многих вредности у савременом свету?

– У свету у коме живимо осећања људскости често нису уопште присутна. Оно што ме највише плаши, то је одсуство способности мишљења у свакодневном животу. Има толико разонода, посебно технолошких, да се човек пита хоће ли људи уопште имати времена да мисле. Написао сам једног дана да мобилни телефон издаје улицу. Људи су увек негде другде. Не виде људе са којима се сусрећу, не виде ни куда иду... На неком су другом месту. Нису присутни на улици којом корачају, нису присутни у разговору, јер их екран мобилног телефона мами, у породици... Нису присутни у својим реалним животима. Друштвене мреже нас измештају из сопственог живота, оне нас позивају, воде... Све то људе онемогућава да размишљају, да мисле... Затрпани смо небитним стварима. Зато настојим да извршавам десет божјих заповести, да не починим ниједан од тих капиталних грехова. Све остало радим онако како ми падне на памет.

Да ли ће човек успети да остане интелигентнији од вештачке интелигенције коју ствара?

– Мислим да вештачка интелигенција убрзава активност мозга људи. Нисам сигуран да она може развити све особине које човек има, мислим пре свега на емоције. Долазимо до тог чувеног израза – наука без свести. Окружени смо бескрајним низом техничких чуда. То доста подсећа на све оно што се дешавало у свету почетком 20. века, са првим авионима, преносом електричне енергије, телефоном, радиом... Стиче се утисак да људски геније нема граница. Оно о чему морамо у свему томе водити рачуна, јесте да сачувамо људскост, хуманост као њен најбитнији део.

Нови елемент уведен у наше животе јесте брзина. Шетајући се кроз Париз стално наилазим на људе који разговарају са својих мобилних телефона. Због тога ми се чини као да сви ми, у ствари, живимо у једној великој пошти, сви смо ту. Не знам да ли ће људска осећајност, смештена у облик душе, моћи да убрза своје кретање у мери у којој су то наметнуле машине.

Аутор сте више од педесет романа преведених на готово све светске језике, тридесетак књига есеја, двадесет збирки чланака, афоризама, три позоришна комада и на стотине колумни које пишете као стални сарадник у престижним француским недељницима. Више од двадесет Ваших најпознатијих књига преведено је и на српски језик. Шта је то што још увек нисте написали?

– Нисам написао роман, рецимо трилер, који ће бити продаван у читавом свету и толико популаран да ћу за-

радити довољно новца да купим један стан на некој мансарди у Београду. Јутрос сам се пробудио и са свог хотелског прозора видео жену која на таквој кровној тераси залива цвеће. Онда сам помислио да би било дивно да сам, са њом или без ње, у таквом једном стану у старом Београду. Такав живот вреди пожелети.

Сви смо ми производ историје свог живота. За себе кажете да сте старогрчки демократа, мени сте пре десетак година рекли и да сте марксиста... Како бисте завршили реченицу која се, са огледалом или без њега, јави на путу сваке креативности: „Патрик Бесон је човек који...“?

– Имам срећну околност да сам написао толики број књига, и ако пожелим да сазнам ко сам, довољно је да их прочитам. А када повремено поново читам своје књиге, мислим да сам сасвим у реду. Човек сам који је пун духовитости, људскости и стила. Опет, увече када се спустим у постељу, више нисам сигуран да је све баш тако.

Има ли човек права и могућности да брани оно што јесте?

– Да. То је његово узвишено право и једина могућност.

Какви су Вам утисци са овогодишњег Сајам књига?

– Пријатно сам изненађен великим бројем младих људи које срећем на Сајму књига. Обично су књиге намењене нешто старијим читаоцима. Данас млади не само да су у великом броју на Сајму већ разговарају са уредницима и издавачима, траже препоруке, листају књиге, читају поговоре и предговоре... То ме је заиста пријатно изненадило.

Користећи назив Ваше књиге у формулацији питања, која нам је „Вештина завођења“ потребна да истрајемо на свом путу?

– Да задржите то што имате. Моралну снагу, благу дозу ироније коју носите у осмеху, неспорну интелигенцију и вашу децу – да не одлазе у бели свет. Јер тај свет и није тако бео као Београд.